

MUSEITIDNINGEN

Medlemsblad för Råå museiförening

ÅRSMÖTE

Kallelse till årsmöte i Raus Församlingsgård
Tisdagen den 18 mars 1997, kl. 19.00
(Ingång från Kielergatan)

PROGRAM

Årsmötesförhandlingar
Servering av kaffe och goda kakor, pris kr 25:-
Harry Andersson berättar historier på bygdemål

Bottengarn på tork.

Årskrönika

Verksamhetsberättelse för Råå Museiförening 1996

Torsdagen den 28 mars avhölls årsmöte i Raus församlingsgård. Antalet närvarande röstberättigade medlemmar uppgick till 95 st.

Parentation hölls över under året bortgångna medlemmar. Sven Backe utsågs postumt till hedersmedlem i föreningen. Sven Wittgren valdes till ordförande för årsmötet och Göran Berling till sekreterare. Till justeringsmän och tillika rösträknare valdes Kerstin Jönsson och Nils Jonasson.

Föreningens ordförande rapporterade om museets om och tillbyggnad. På grund av den kalla vintern kunde inte tidsplanen för byggnationen hållas. Detta medförde att återöppnandet av museet fick flyttas fram till söndagen den 16 juni. Byggruppens ekonomiansvarige Nils Pålsson lämnade en översiktlig rapport över byggkostnaderna som beräknades uppgå till 3,7 milj. kronor.

Verksamhet, kassa och revisionsberättelse genomgicks varefter årsmötet beviljade styrelsen ansvarsfrihet för 1995. Inlämnade motioner behandlades. Årsmötet beslutade att bifalla motion nr 1 av Carl-Olof Delin i enlighet med styrelsens förslag och valde en arbetsgrupp med juridisk kompetens i syfte att utarbeta ett förslag till reviderade stadgar. Till gruppen valdes Ragnar Thornberg, Nils Pålsson, Sven Wittgren, Göran Berling och Carl-Olof Delin. Övriga inlämnade motioner avslogs.

Valberedningens förslag presenterades, varefter om- och nyval genomfördes. Årsmötet avslutades med att föreningens ordförande avtackade Harry Monroe för hans mångåriga och förtjänstful-

la arbete på museet.

Till kaffet underhöll gruppen "Blackthorne" med sjömannsånger, Sea Shanties, vilket mycket uppskattades av årsmötesdeltagarna. Efter lotteridragning och trevlig samvaro avslutade ordförande årsmötet.

Styrelsen konstituerade sig enligt följande:

Ordförande	Ragnar Thornberg (vald av årsmötet)
Vice ordförande	Sigvard Windfors
Sekreterare	Barbro Kronvall
Kassör	Torsten Stuesson
Materialförvaltare	Bengt Rådbrink
Ordinarie styrelseledamöter:	
	Eva Olsson
	Siv Olsson
	Börje Rådbrink
	Lennart Åström

Suppleanter:

Michael Backe
Marianne Wittgren

Adj. arkivarie Eric Björck

Adj. segelfartyg och

dess dokumentation Örjan Kronvall

Styrelsen har genomfört 6 st protokollförda möten under verksamhetsåret, alla förberedda genom AU-möten.

Antal medlemmar vid årsskiftet 96-97

Ständiga medlemmar: 796

Årsbetalande: 177

TOTALT : 973

Besöksfrekvensen

Glädjande nog kan en ökning av besöksfrekvensen rapporteras trots att som-

Kjell-Åke Gustavsson lägger golv i båthallen.

Foto: Örjan Kronvall.

marperioden förkortades med 6 veckor. Om- och tillbyggnaden har lockat många människor till museet, omdömena om bygget har varit mycket positiva. Gruppbesöken fortsätter att öka stadigt. Utländska besökare, både grupper och enskilda personer, har också hittat vägen till vårt museum.

Hedersmedlemmar

Bortgångne Sven Backe utsågs postumt till hedersmedlem. Hans kraftfulla insatser för museets om- och tillbyggnad kommer för all framtid att bli ihågkomna. Under den korta tid vi hade förmånen att få arbeta tillsammans med Sven, var han outtröttlig i sin strävan att förverkliga våra gemensamt uppgjorda planer för museet.

Donationer

Under det gångna året har föreningen haft glädjen att få motta generösa donationer från ett 40-tal företag och drygt 60 privatpersoner. Ett stort tack för alla gåvor och donationer utan vilka det hade varit svårt att utveckla museet.

Utställningar

Tillfälliga utställningar har under året varit :

- Utvecklingen och verksamheten i färjerederiet, SweFerry.
- Oljor och akvareller av konstnärinnan Margit Tellenbach
- Kvinnogruppens årliga utställning.

Aktiviteter

Årets aktiviteter har varit något färre på grund av byggnationen. Men till allas vår stora glädje kunde museet återöppnas och visas för allmänheten igen den 16 juni 1996.

Trots att båthallen ännu inte var färdigställd, så var nyfikenheten stor på muse-

SPARBANKEN stöder

ets exteriör och dess "nygamla" interiörer.

Säsongsstarten inleddes med sång av Fyrstämman. Lördagen den 17 augusti genomfördes Museets Dag då besökarna fick möjlighet att uppleva gamla seder och bruk från vårt gamla fiskeläge. Museets sedvanliga tipstävling lockade till sig många deltagare.

Träbåtskommittén / Byggruppen

Jäntan och Golden Lady är nu placerade på sin permanenta platser i båthallen. Bygget av fackregelverket för golvet (vattenytan) påbörjades i november månad. Detta arbete utförs huvudsakligen av Kjell-Åke "Hulle" Gustavsson, som till vår stora glädje har en ALU-tjänst på vårt museum. Vår livbåt är upphängd i nyttillverkade däckar på den västra väggen. Två mindre träbåtar skall också få plats i vår båthall.

SIAB hade slutfört sitt arbete fredagen den 7 juni 1996 och dagen därpå kunde vi åter ta vårt museum i besittning. Slutbesiktning genomfördes den 3 oktober av byggkonsult Leif Svensson utan några väsentliga anmärkningar. Jobbargänget gör nu en intensiv insats för att allt skall vara klart till invigningen i maj 1997.

Höstmötet

Höstmötet genomfördes den 31 oktober i Raus församlingsgård. 73 medlemmar hade kommit för att ta del av de sedvanliga rapporterna om föreningens verksamhet. På detta möte informerades om nya stadgar, framtagna av stadgegruppen. Förslaget till nya stadgar medföljer

detta utskick, så att var och en kan ta del av förändringarna. Kaffe serverades och lottdragning med fina vinster genomfördes. Höstmötet avslutades med ett trevligt kåseri och bildserie om isbrytning vid Norrlandskusten av lotsen och befälhavare Herman Karlin.

Årets studieresa

Lördagen den 12 - 13 oktober avreste jobbargäng och styrelse via Köge till Rödvig på Själland med ett besök på Rödvijs Motormuseum. Efter ett givande besök gick färden vidare till Marstal för ett besök på Marinmuseet där. Här fick vi uppleva stora samlingar av modeller, tavlor, fiskeri och mycket annat med marin anknytning. Vi övernattade i den pittoreska byn Aerököbing med sina fantastiska hus, portar och trädgårdar. I Aerököbing gjorde vi ett besök på Flaskmuseet innan bussen tog oss till Broutställningen i Halskov. Det var ett tacksammt och inspirerat sällskap som fulladdat med ideér och uppslag steg av bussen hemma i Råå på söndagskvällen.

Årsavslutning

I år kunde vi återuppta vår tradition med ett julbord som tillagats av medlemmar från jobbargänget och styrelsen. Lucia kom också som vanligt och skapade julestämning med sin vackra röst till alla gästerna. Året avslutades med att ordförande önskade alla en God Jul och ett Gott Nytt Museiår.

För Råå Museum - vi gör det tillsammans

**Väl mött på årsmötet
och under säsongen 1997!**

Verksamhetsberättelsen och årsredovisningen finns i sitt originalskick på Råå Museum för fiske och sjöfart och undertecknade av samtliga ordinarie styrelseledamöter.

Ragnar Thornberg, ordf.

Årsredovisning

BALANSRÄKNING PER DEN 31/12

År 1996

År 1995

T I L L G Å N G A R

Omsättningstillgångar

Kassa	1.218:50	439:-
Postgiro	0	88:72
Bankmedel, Föreningskonto	106.135:16	133.023:47
Bankmedel, Projekt om och tillbyggnad resp. bankmedel och förutbet. kostn	74.623:58	2.667.716:08
Diverse fordringar	16.063:-	0
Varulager	<u>10.020:-</u>	<u>16.755:-</u>
	208.060:24	2.818.022:27

Donationsmedel

Ruben Rausing's legat	258.110:13	250.708:58
Donatorers fond	50.191:12	49.553:63
Enskilda donatorers fond	367.442:87	362.679:77
Curt Perssons fond	3.245:20	3.108:62
Projektmedel "Rädda våra träbåtar"	<u>22.592:89</u>	<u>22.224:81</u>
	701.492:21	688.275:41

Anläggningstillgångar

Fastigheten	380.000:-	380.000:-
Nedlagda om- o tillbyggnadskostnader	3.353.544:-	0
Larm- och åskledaranläggning	70.000:-	0
Avskrivning på larm- och åskledaranl	<u>-7.000:-</u>	<u>0</u>
	3.796.544:-	380.000:-

SUMMA TILLGÅNGAR

4.706.096:45 3.886.297:68

S K U L D E R O C H E G E T K A P I T A L

Kortfristiga skulder

Leverantörskulder	132.260:-	19.347:80
Avsatt "Projekt om- och tillbyggnad"	<u>0</u>	<u>2.667.716:08</u>
	132.260:-	2.687.063:88

Eget kapital

Ingående behållning	1.199.233:80	1.140.424:07
Sponsorbidrag "Om- och tillbyggnad"	3.374.749:34	0
Årets underskott resp. överskott	<u>-146:69</u>	<u>+58.809:73</u>
	4.573.836:45	1.199.233:80

SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL

4.706.096:45 3.886.297:68

RESULTATRÄKNING tiden 1/1-31/12	År 1996	År 1995
INTÄKTER		
Medlemsavgifter	13.440:-	13.450:-
Entréavgifter	53.088:-	40.418:-
Försäljning av böcker, kort, m.m.	16.413:-	24.894:50
Försäljning av Råå-videofilmer	12.050:-	32.925:20
Projektbidrag, "Medlemsbevis"	6.850:-	7.000:-
Övriga intäkter	<u>10.744:-</u>	<u>6.869:51</u>
SUMMA INTÄKTER	112.585:-	125.557:21
KOSTNADER		
Inköp/renovering av museiföremål	800:-	580:-
Aktivitetskostnader inom museet	19.327:50	14.218:90
- " - utom museet	7.577:-	8.780:-
Omkostnader träbåtar	0	1.213:-
Inköp av böcker, kort, m.m.	4.035:-	7.220:-
Inköp av videoband	5.000:-	14.702:-
Bidrag till renovering av fyren på Råå hamppir	<u>0</u>	<u>5.531:65</u>
	36.679:50	52.245:55
Administrationskostnader		
Kontorsmat., porto, telefon m.m.	9.406:50	9.318:50
Föreningsmöten och medlemstidn.	17.514:-	8.427:-
Representation	<u>5.426:-</u>	<u>2.952:-</u>
	32.346:50	20.697:50
Driftskostnader för fastigheten		
Tomtarrende	7.560:-	5.508:-
Energi, vatten och avlopp	24.429:-	21.145:-
Alarmskostnad	24.079:-	7.064:-
Försäkringspremier	7.406:-	7.064:-
Underhållskostnader	<u>26.300:70</u>	<u>5.785:80</u>
	89.774:70	46.840:80
SUMMA KOSTNADER	158.800:70	119.783:85
RESULTAT FÖRE AVSKRIVNINGAR OCH FINANSIELLA INTÄKTER	-46.215:70	+5.773:36
Värdeminskningar		
Värdeminskning larm/åskledaranl.	<u>-7.000:-</u>	<u>0</u>
RESULTAT EFTER VÄRDEMINSKNINGAR MEN FÖRE FINANSIELLA INTÄKTER	-53.215:70	+5.773:26
Finansiella intäkter		
Ränteintäkter	<u>+53.069:01</u>	<u>+53.036:37</u>
ÅRETS UNDERSKOTT RESP. ÖVERSKOTT	-146:69	+58.809:73

Enskilda donatorers fond

Specifikation över ursprungligen donerade belopp

Eric Björks fond	1983-84	14.000:-
Elsa och Frans Gustafssons fond	1986	5.000:-
Elsa och Curt Holms fond	1983	5.000:-
Sonja och John Holms fond	1983-89	18.105:-
Jonassons Rederiers fond	1943	1.500:-
Berit och Stig Nilssons fond	1983	5.000:-
Harry Palmkvists fond	1986	50.000:-
Harry Perborns fond	1980-91	36.650:-
Betty Rambergs fond	1984-86	55.000:-
Raus Sparbanks "1901-1965 fond"	1964-65	5.000:-
Ruben Rausings fond	1981	200.000:-
Ryssbrandens minnesfond	1988	5.400:-
Råå Sjöförsäkring för effekters fond	1965	1.000:-
Barbro och John Silfwergårds fond	1983-87-94	10.000:-
Folke Sörenssons fond	1982	50.000:-
Elva Thores minnesfond	1991	10.000:-
Nils-Henry Wikströms minnesfond	1982	25.025:-
Langstens Slip och Båtbyggeri, c/o Sven Backe 1992		10.000:-
Knut och Ebba Assarssons fond	1992	5.000:-
Alice Madsens fond	1993	10.000:-
John Anderssons minnesfond	1993	3.545:-
Bengt Anderssons minnesfond	1993	8.800:-
Georg Älhagens minnesfond	1994	4.450:-
Sven Backes minnestond	1995	64.192:-

Museets om- och tillbyggnad

Som framgår av årsredovisningen för 1996 har vi för rubricerade om- och tillbyggnad hittills lagt ner 3.353 tkr. Utgifterna hänför sig till: SIAB 2.997 tkr, arkitekt- och kontrollantarvoden 270 tkr, Hallberg & Co 36 tkr samt övriga 50 tkr.

SIABs siffror har reducerats med länsarbetsnämndens arbetsmarknadsbidrag på 360 tkr. I sponsorbidrag har per 1996-12-31 influtit 3.375 tkr varför det uppställda målet att helt och hållet totalfinansiera projektet med insamlade medel väl infriats.

Sedan årsskiftet har ytterligare nya sponsorbidrag erhållits på ca 50 tkr varför vi idag disponerar ca 70 tkr för att färdigställa våra planer avseende inredningen. Det är möjligt att dessa 70 tkr inte helt ut täcker vårt fortsatta behov för inredningen, men införskaffande av ytterligare sponsorbidrag är ständigt pågående varför utsikterna bedöms som fullt realistiska att införskaffa behövliga medel.

Det helhjärtade stödet från våra sponsorer visar på en stor uppslutning kring vår om- och tillbyggnad.

Nils Pålsson
Ekonomiansvarig byggruppen

Med "SVALAN" på sillafiske vid Anholt

Nils Petter Kristiansson berättar

År 1907 den 24 september avseglade fiskekvassen "SVALAN" från Råå, skeppare N.P. Kristiansson, till Anholt för att fiska sill. Besättningen bestod av min gode vän och skolkamrat Janne Nilsson, hans broder Sven Petter Nilsson, söner till Sven Jons Nils, Hans Clausen, hitflyttad från Danmark, samt Petter Görän Damström, son till Bengt Damström.

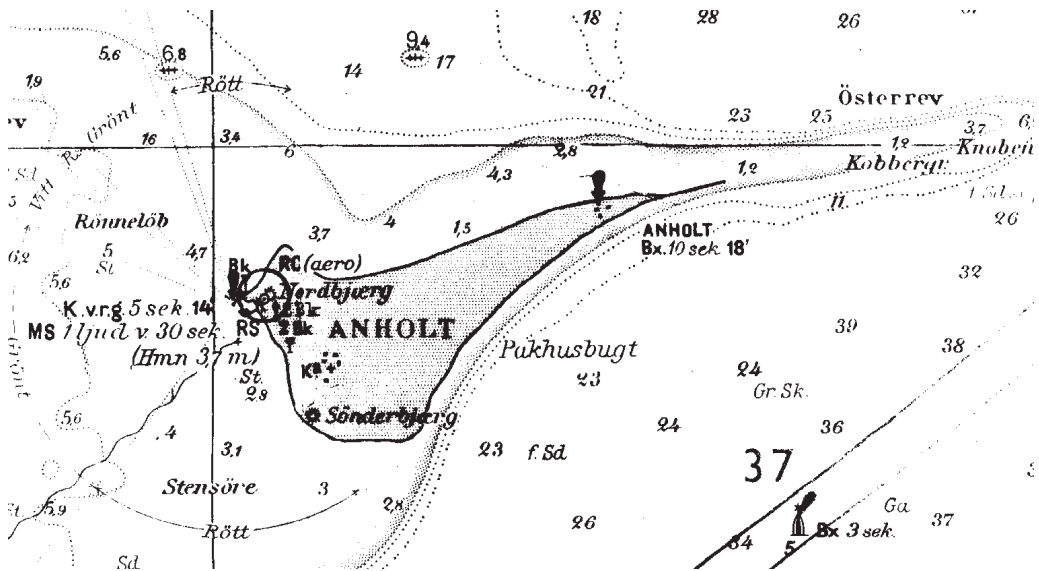
Vi hade varit vid Anholt flera resor förut men inte fått mycken sill. Den 26 september var vi många båtar i Anholts hamn, både danska och svenska. Vi gick ut på eftermiddagen till som vi kallade sydvesthagen. Eftersom vi hade en svagare motor än de andra kunde vi inte följa med och ta plats utan vi måste långt öster för att kunna sätta våra närdingar. Där fick vi 70 valar sill, och vi beslöt att segla till Varberg för att där sälja sillen. När handlanden Gustav Magnusson kom ner och köpte sillen, talade han om att alla båtarna var komna hem till Råå med fulla laster av sill, så vi blev vid dåligt humör, därför att vi inte fått mera. Vi fick 3 kr valenför sillen, detta var ju innan den såldes kilovis.

N. P. Kristianssons "SVALAN" vid kaj i Råå Hamn.

Oljemålning 1909 av Gustav Ramberg.

När vi fått våra pengar för sillen och var färdiga, avseglade vi igen mot Anholt. Vinden var sydväst, alltså rätt emot. Vi seglade och körde så gott vi

kunde, men det är ganska lång väg över till Anholt, 28 distansminuter till Anholts fyrskepp, och vi skulle 5 à 6 minuter längre väster för att komma till sydvesthaken. När vi kom ungefär mitt på Anholts Östrev, beslutade vi att sätta våra närdingar där, och vi satte dem längs med revet. Där hade aldrig någon satt några närdingar förut. När vi hade satt, var det alldeles stilla, så vi lät masten stå. Annars när det var vind, fick vi alltid lägga masten och sticka ut hållemånsen på tamp. Därefter försökte vi att pilka, och där var så mycket torsk, att vi inte kunde få pilken till botten, innan torsken nappade. Vi halade upp flera tjog torsk, och eftersom vi hade damm i båten, släppte vi dem däri för att gå levande. Vi beslöt att koka en till kvällsmat. Under tiden Petter Göran Damström

gjorde den iordning och kokte den, skulle vi hala och se om det var någon sill i närdingarna, då det blivit så mycket torsk på pilken. Torsken följer alltid sillstimmen. När vi hade halat upp, var närdingarna fulla av sill, så vi fick inte tid att äta vår kvällsmat utan måste dra närdingarna, för när sillen leker, stör tar den på, och vi var rädda att garnen skulle sjunka och vi skulle mista dem. Klockan var nio på kvällen, och vi brukade inte dra närdingarna förrän klockan kl 1 på natten. Vi fick inte lika mycket sill i alla garn som i det första, hade vi det fått, hade vi inte kunnat lasta allt. Det var för grunt vatten till en del av garnen, men vi fick i alla fall över 300 valar. Vi seglade till Varberg igen och var där före gryningen. Vi hade då sill för över 1000 kr, alltså ett gott sätte för den tidens förhållande. Vi höll

Anna-Cilla och Nils Petter Kristiansson hemma på gården åt Mellanga-

på att fiska där fyra dygn å rad, och det var ingen som visste var vi fiskade någonstans. Inga andra båtar hade någon sill de dagarna, för det var för stilla väder. Den sillen vi fiskade var lekt, och när sillen leker skyr den ingenting. Den sista dagen vi skulle sätta, fick vi inte vara ensamma längre.

Alla båtarna låg i Varberg och väntade på att vi skulle gå ut, men då beslöt vi oss för att inte gå ut, utan tog upp våra närdingar till torkning, för vi ville inte uppdaga var vi fiskade sillen. Dagen efter kom båtarna in till Varberg men hade ingen sill. Det var lördag den dagen. Vi brukade inte annars sätta

Nils Petter Kristiansson slår krogatafsar. Om sig själv berättar han: "Jag är född i Råå den 30 nov. 1860. Min far var fiskaren Kristian Nilsson. Han omkom vid Anholt under en orkanartad storm den 10 aug. 1881, då de med "GAJUS" skulle segla från nordsidan runt väster om Anholt till Pakkhusbukten på sydsidan av ön. De fick ett grundbrott som tog överbord både min far och hans bror Anders Nilsson. Anders fick de bärgat ombord igen, men min far drunknade."

om lördagarna, men vi beslutade oss för att gå ut och sätta. Inga andra båtar gick ut. På söndagsmorgonen var vi i Varberg igen med 575 valar sill, men priset gick ner till 2 kronor valen, det var ju ändå ett gott sätte. Våra närddingar var nu så söndriga, att vi inte

kunde sätta dem mera, varför vi på eftermiddagen seglade hem.

Innan vi gick från Varberg, meddelade vi skepparen på "SETH" N.O. Persson var vi hade satt våra närddingar. De gick dit och satte och fick 700 valar sill, men flera av deras närddingar sjönk till botten, fulla av sill som de blivit. Dessa närddingar förlorade de.

Vi fick 410:- kronor på man för den resan. Ett gott fiske på en vecka.

Så var den resan slut.

"Tyst ilar kvassen över svartblått vatten.

Den klyver vågen med ett sakta brus.

Snart tusen stjärnor i den ljusa natten

*upplysa havet med ett magiskt ljus.
Nils Petter Kristiansson
Och Anholts fyrar i väster glimma
likt eldar lysa de i nattens timma. 1*

De sista fiskarna från 1800-talet

Det var 1800-talets män som var med om det stora uppsvinget i fisket som kom vid sekelskiftet. Men de klarade av motgångar också, tack vare gott kamratskap, samarbete och god planering. Deslogs inte i politiken, utan från det de föddes och till sin död var fisket deras liv. De växte upp ett stenkast från Öresund, vid vallarna från Karl den XII:s tid.

Delar av fiskelaget kvistar bottengarn i augusti 1944. Fr v Artur och Petter Jonasson, Nils Svensson, Ivan Jonasson och Oskar Jönsson.

Jonas Nilsson, eller Jonas på vallen som han kallades, och hans hustru Nanna hade sju barn, fem pojkar och två flickor. Stugan var liten och som i de flesta hem på Råå vid den här tiden fick barnen ligga "skaföttes" för att få plats. Både Jonas Nilsson och hans Nanna var födda 1855.

Barnen fick efternamn efter faderns förnamn, alla hette de Jonasson. Äldst var Nils som föddes 1881. Därefter kom Petter 1883, Berta 1885, Ivan 1887, Judit 1890, Artur 1893

och Arvid som var yngst föddes 1895.

Jonas Nilsson var först med bottengarn på Råå och med detta hade han god hjälp av sina söner. Att det var en god satsning märktes inte minst på att alla söner kunde köpa tomter till egna hus på Pålstorps ängar söder om ån.

Fiskarnas Fiskeexport

1917 ansågs tiden mogen att starta egen rörelse. Fiskarnas Fiskeexport grundades

Janne Persson med hustrun Hanna och dotterdottern Gunnel.

av Jonas Nilsson och sönerna tillsammans med Nils Svensson, son till fiskaren Sven Andersson boende i Patrullgatan, och Janne Persson, son till Per Olsson. Jonas Nilsson hade hand om affärerna till in på 1920 talet. Därefter tog Petter Jonasson hand om dessa vid sidan av fisket.

Delägarna fiskade var för sig. Nils Jonasson och Janne Persson fiskade med "Försoket". Vid Nils frånfälle tog Oskar Knutsson vid med både fiske och "boen". Petter, Ivan och Artur fiskade med båten "Nisse". Petter hade sjökaptensexamen, men efter några år till sjöss blev han fiskare tillsammans med sina bröder. Ivan var stadig vid "boen" och skötte affärerna där. Redskapen hade han med "Nisse". Nils Svensson fiskade med båten "Arne". Arvid drog sig ur och satte på egen hand upp Råå fiskexport.

Fisk inköptes från båtar på Råå, Hven och Borstahuset, men även från Danmark. Bland annat från "Havsörnen" i Espegaard. Fisken såldes vidare till Klippan, Marieholm, Eslöv och även till Stockholm där Nils Jonasson och Janne Persson med fruar var och raggade kunder med gott resultat. Fruarna tyckte inte om stockholmarna som menade att den skånska dialekten inte var fin nog.

Tidiga mornar

Arvid Jonasson vid sin bod "Råå Fiskeexport".

Artur Jonasson rensar fisk på flotten.

Men hur fick man då ut den färskaste fisken snabbt och effektivt till kunderna? Tidigt på morgonen, redan vid 5-tiden, var fiskrensningen i full gång. Fisken lades i lådor och sändes iväg till Raus station med Nils Ingelssons häst och vagn. Klockan 06.00 avgick tåget från stationen lastat med den

färskaste fisken till olika destinationer. Fiskarna gick åter ut med sina båtar för att dra krokar och garn.

Många fiskegummor hämtade fisk som de sålde i Helsingborg. Bland andra märktes Anna-Fia och Hilma Mårtensson. Betalning för fisken gjordes upp varje lördag då gummorna kom till boen och betalade veckans leveranser. Nyholm från Hässlunda kom med en Ford, troligen av modell A, med ett litet flak därbak. Nyholm hade för övrigt café och en gång fick Arturs påg Nisse och Petters Hugo följa med på flaket för att handla cykel. Farten var hisnande. På den darriga hastighetsmätaren avlästes hela 70 km/tim.

En annan återförsäljare, en liten man från Halmstad by, kom cyklande. Han bjöds på kaffe och smörgås innan han började sin mödosamma tur upp på landsbygden med

Artur Jonasson väger upp flatfisk. I mitten Petter Jonasson, till höger Nils Svensson.

en låda fisk till sin troligen fasta kundkrets. Ivan skötte ruljansen vid "boen" där många hade extrajobb, bl.a. Oskar R. Jönsson och Sven Andersson, far till Nils Svensson. Skeppare som lagt upp sina skutor för vintern deltog i arbetet. Här fanns också en dansk vid namn Jonas från Snekkersten. Detta var under kriget. Jonas hade framgångsrikt smuglat flyktingar till Sverige med sin fiskebåt och var därför efterlyst av tyskarna. Varje kväll gick han upp på vallen och kastade långtansfulla blickar över Sundet. När kriget tog slut, återvände han genast till de sina i Danmark.

Inte bara fiske

Men det var inte bara fisket som skulle skötas. Lådor kom tomma i retur och måste lagas. Båtarna skulle tas på land och skrapas och målas. Hyttfatet skulle tjäras. Men mest arbete var det nog med botten-garnen. Pålar skulle skalas och slås ner med

hajeboat ute i sjön. Bottengarnen skulle sättas ut och ryktas ofta. Fiskelaget odlade lax i Råå-ån där även ett bottengarn var utsatt norr om kalkbruket.

Epilog

Jonas och Nanna Nilsson bodde kvar på Köpmansgatan 20, nuvarande Lotsgatan. Alla de andra i fiskelaget flyttade över ån. Ivan byggde hus vid Kattegattsgatan och de övriga vid Ostindiegatan. På det viset fick de nära till sina båtar som låg här på södra sidan.

Nu är de alla borta, men för inte så länge sedan, när fisket ännu hade högkonjunktur, bidrog de till att göra Råå hamn till ett livskraftigt centrum.

Nils Jonasson

(son till Artur Jonasson)

Fiskelagets tre båtar "Försöket", "Nisse" och "Arne" vid kajen på södra sidan. Nils Jonasson, Janne Persson och Oskar Knutsson fiskade med "Försöket". Petter, Ivan och Artur Jonasson hade "Nisse" och Nils Svensson "Arne". "Nisse" och "Arne" hade som mest tillsammans fyra bottengarn, "Försöket" två. Dessutom fiskade man med garn, krok, rusor och kilnot. Fångsterna levererades till Fiskarnas Fiskeexport, där alla var delägare.

Hilma blev fiskarhustru på Råå

Längst till höger står Hilma Hallén. Året är 1912 och hon är 19 år. I fönstret skräddaren Olof Nils Widtfelt med sonen Bengt på armen. I dörren mor Gerda Widtfelt med döttrarna Vera och Greta. Under skylten Edvin Strömgren. Till höger om dörren Bengta Widtfelt.

Hilma Hallén var född i Ödåkra 1893. 1912 hade hon plats som sömmerska hos Widtfelts skrädderi som var inrymt i "Laschörens" på nuvarande Patrullgatan 18. Hilma var duktig på att sy. Men så träffade hon fiskaren Artur Jonasson tvärs över Patrullgatan, eller Hamngatan som den hette vid den här tiden före inkorporeringen. Hilma och Artur gifte sig 1916 och byggde hus över ån där Arturs far Jonas "på vallen" Nils-

son köpt tomter till alla sina pojkar. Huset på Ostindiegatan 11 blev Hilmas nya arbetsplats som fiskarhustru. Hennes händighet kom väl till pass.

En fiskarhustrus dag

En dag på vinterhalvåret kunde börja halv fem på morgonen då frukosten med kaffe och smörgåsar skulle stå på bordet. Klockan 5 gick Artur ner till de andra i fiskelaget vid hamnen för att rensa

torsk som skulle skickas iväg med tåget, ibland så långt som till Stockholm. Sen bar det ut på sjön för att dra torskakrokar. Hemma igen vid 8-9-tiden lades den levande fisken i torskarusor och Artur tog hem på truen till Hilma på rullebören. Hon väntade med havregrynsgröt eller stekt fisk från gårdagen till en andra frukost.

Splitta krok

Så var det dags för Hilma att splitta krok; hon redde 3 tru med vardera 1000 krok och trädde dem på splitten så att de kunde agnas för ett nytt sättet senare på dagen. Krok och tafsar som slitits av ersattes med nya.

Sommarhalvåret var det nätfiske som började när stenbiten gick till. Bomullsgarnen skulle först stenas av och palmas över i en spann eller på ett tru. Sen skulle de hängas och piskas rena från kvett och sjögräs med en kvistekäpp. När en halva om 90 meter torkat, samlades den upp på tummen och bands om. De torra garnen gicks igenom och bödades och samtidigt som de trädde upp på klåen. Framåt eftermiddagen, efter skolan, var det barnens tur att göra en insats, ofta fick de i stena garnen och lägga upp dem snyggt och prydligt på tru innan de fick ge sig iväg för att leka.

Fisk 5 dar i veckan

Klockan 12 hade alla fiskarhus-

turna på läget middagen klar. Det var fisk 5 dagar i veckan, och oftast sådan fisk som inte var lättsåld; torsk, sill och skrubba. Småtorsken filéades och stektes, stor torsk skars i breda bitar och koktes. Far skulle ha huvudet. Senapssås hörde till.

Sillen stektes eller koktes till sillasoppa. Skrubbor flåddes på båda sidor och stektes. Var de stora kunde de kokas, då flåddes de bara på den bruna sidan och skrapades rena på den vita.

Någon gång kunde det bli stekt salt fläsk från den egna hushållsgrisen med lögadoppa, eller köttbullar. Bjöds stek, då visste man att det var söndag. Den nödvändiga potatisen och grönsakerna kom

*Hilma Jonasson f. Hallén
1893-1974.*

att vila middag. Men hustrurna hade inte tid att lägga sig, de fortsatte med sina sysslor. Förutom arbetet med fiskeredskapen, så hade de sina hushåll att sköta, med barn, byk och bak, städning och matlagning. Klockan 3 var det dags för kaffe med hembakt

Hilmas goda vän Herta Svensson bödar garn.

från den egna täppan. Så lite som möjligt skulle köpas utifrån. Efter maten lade sig fiskarfäderna

och så agnades krokarna med sill eller orm. Fiskarna rullade åter ner sina tru till båtarna vid bron

Hilma Jonasson (mitten) bjuder maken Artur och svärdottern Harriet på förmiddagskaffe.

och tog ut för att sätta krokar eller garn.

Klockan halv 7 blev det kvällsmål på grovbröds mörgåsar med smör, ost och rökt fläsk. Mjölke att dricka till.

Dagen led mot sitt slut, en arbetsdag som kanske särskilt för en fiskarhustru med många barn innebar oavbrutet arbete. Halv 10 var det tid att gå till en välbehövlig vila. Men var det höst och sillafis-

ke, då skulle flinka kvinnohänder lönnan närdingarna. Var fångsten stor, så kunde det dröja till fram emot halv 2 innan det äntligen var dags för några timmars sömn.

Otto v Friesen

Kaffekalas med fiskarhustrurna i Ostindiegatan. Stående fr v: Herta Svensson (Nils Svensson), Anna Jonasson (Nils Jonasson), Hilma Jonasson (Artur Jonasson), Ellen Olofsson, Anna Jonasson (Petter Jonasson), Valborg Jonasson (Ivan Jonasson). Sittande fr v: Olivia Svensson (S P Nilsson), Fru Olofsson (maken var sjökaptan), Nanna Nilsson (Jonas Nilsson). Främst: Margit Leyzner?, Kalla, Birgit och Selma Jonasson. Fiskarhustrurnas makar inom parentes.

MUSEITIDNINGEN

Redaktör: Otto v Friesen
Patrullgatan 18
252 70 Råå
Tel 042-26 16 20

I redaktionen:
Ragnar Thornberg
Lennart Åström

Min farfar

Gräset är nyklippt
Fotogen är inköpt
Båten nylänsad
Fiskegarnen halvödade
På en krok i köket hänger
Svart jacka med torskblod och sillfjäll
En rutig keps på en krok så böjd
I västen hans hänger nyckeln
Livets nyckel
Nyckeln till båten
Till hans liv av sjö och fisk
Nu är han död, för evigt borta
Min farfar

Den 13 oktober 1966

Rolf Jonasson

*Artur Jonasson på väg hem till Ostindiegatan
efter fiske 1959.*

RÅÅ MUSEUM FÖR FISKE OCH SJÖFART GRUNDAT 1933

Hamnplan, 252 70 Råå, tel 042-26 11 31, postgiro 64 48 36-9

3 maj - 19 juni

21 juni - 31 augusti

1 oktober - 26 november

3 sept. - 28 sept.

Månd-fred kl 17-20

Onsdagar kl 17-20

Onsdagar kl 17-20

Lörd-sönd kl 14-17

Lörd-sönd kl 14-17

Öppet för grupper efter tidsbeställning hos Eric Björck tel 042-26 04 68.

Medlemsavgift 50:- per år, ständigt medlemskap 500:-

Entré 30:- Grupper 15:- Guidning grupper 200:-

Höstmötet äger rum torsdagen den 30 oktober kl. 19.00